

Consultatiereactie Landelijke Doelen Natura 2000

Graag reageer ik op de voorgestelde nieuwe landelijke doelen Natura 2000. Dit vanwege trends die naar voren komen uit de monitoring van winter- en broedvogels die ik samen met andere vrijwilligers van de VWG Bergen op Zoom al sinds 1980 uitvoer in de Natura 2000-reservaten Brabantse Wal, Markiezaat en Oosterschelde.

Het Natura 2000-reservaat "De Brabantse wal" kende tot voor kort veel biodiversiteit met waardevolle stuifzanden, natte en droge heideterreinen in de Ossendrechtse duinen, met een schitterende schakering grote en kleine vennen en een rijk gevarieerd buitengebied tussen de dorpskernen. In de relatief korte periode sinds 1980 zijn heel veel vogelsoorten als broedvogel verdwenen van de Brabantse Wal. Dit ten gevolge van verdroging, stikstofdepositie en verzuring, waardoor calcium en magnesium uitspoelden en bloemen en insecten verdwenen. Dit in combinatie met het gebruik van "gewasbeschermers", verstoring door de sterk toegenomen recreatiedruk en twee door de mens geïntroduceerde virusziekten bij Konijnen. Daardoor ging de Konijnenstand te gronde en viel het natuurlijk beheer van heide en stuifzanden weg. De huidige Natura 2000 wetgeving heeft die teloorgang niet kunnen voorkomen.

Zo kunnen Nachtzwaluw en Boomleeuwerik, twee soorten met een instandhoudingsdoel in het huidige Natura 2000-besluit, zich handhaven in de Ossendrechtse duinen. Maar, dit is geen compensatie voor de vele verliezen. Sinds 1980 verdwenen namelijk de volgende broedvogels van de stuifzanden, droge en vochtige heide: Bergeend, Geelgors, Korhoen, Patrijs, Tapuit, Torenvalk, Wulp en Zomertortel.

Op de vennen op de Brabantse Wal hebben Dodaars en Geoorde Fuut momenteel een Natura 2000-instandhoudingsdoel. Bij de laatste census door de VWG Bergen op Zoom kwam de Geoorde Fuut helemaal niet meer voor door verdroging. Er was er ook onvoldoende habitat voor de doelstelling van de Dodaars. Maar, door de alarmerende verdroging is een reeks andere broedvogels ook niet meer vastgesteld sinds 2000 (of al eerder): Fuut, Grutto, Kokmeeuw, Pijlstaart, Smient, Tureluur, Watersnip, Zomertortel en Zwartkopmeeuw, evenmin als incidentele broedvogels Roodhalsfuut en Stelkluut.

Het kleinschalige, agrarische landschap tussen de dorpen had ook veel natuurwaarden, ook al kreeg het nooit een Natura 2000-doelstelling. Uit dit buitengebied zijn Braamsluiper, Geelgors, Ortolaan en Ringmus verdwenen, terwijl Huiszwaluw, Spotvogel, Patrijs en Steenuil uitermate schaars zijn geworden. Ze werden teruggedrongen naar de randen van de Brabantse Wal en staan op het punt om ook te verdwijnen. Het toekomstige Natura 2000-beleid zou gericht moeten zijn op herstel van de oorspronkelijke biodiversiteit en waterhuishouding in dit sterk verarmde Natura 2000-reservaat, zodat er weer voldoende draagkracht komt voor die recent door menselijk toedoen verdreven soorten.

Het Natura 2000-Markiezaatsmeer kampt al decennia met een rampzalig slechte waterkwaliteit. Daardoor biedt het in de broedtijd en tijdens de rest van het jaar onvoldoende leefgebied aan vogels, waaronder de meeste doelsoorten.

Daarom staan wij positief tegenover het actualiseren en concretiseren van de landelijke doelen op basis van de beste beschikbare actuele wetenschappelijke kennis en op ecologische gronden, omdat dit meer duidelijkheid schept over wat nodig is om effectief natuurherstel te kunnen realiseren in Nederland. Helaas schieten de voorgestelde

conceptdoelen nog tekort om het gewenste doel -natuurherstel in Nederland - daadwerkelijk te bereiken. Wij lichten dat hieronder nader toe.

1. Voorgestelde landelijke doelen voor soorten en habitattypen zijn deels te laag

Een deel van de voorgestelde landelijke doelen die zijn gebaseerd op wat ecologisch haalbaar is in 2050 is volgens ons te laag. Er zit een groot gat tussen deze ecologisch haalbare doelen en de geadviseerde referentiewaarden die nodig zijn om de betrokken natuurwaarden in een gunstige staat van instandhouding te brengen en houden. Wij verzoeken u de landelijke doelen aan te scherpen door de bovengrens van de wetenschappelijke bandbreedtes als uitgangspunt te nemen bij de habitattypen en de voorgestelde maximaal haalbare hersteldoelen voor vogels en andere beschermde soorten om te zetten in een tussendoel voor 2030 en het einddoel te verhogen tot een waarde die dichterbij de geadviseerde gunstige referentiewaarde ligt.

2. Ontbrekende doelen voor soorten binnen en buiten Natura 2000

Voor meerdere soorten zijn nog geen landelijke doelen geformuleerd. Dit betreft onder andere de vogelsoorten (broedvogels en niet-broedvogels) waarvoor nog Natura 2000-gebieden moeten worden aangewezen. Het gaat daarbij onder andere om relatieve nieuwe broedvogels als kraanvogel, middelste bonte specht, oehoe en zeearend. Ook ontbreken de doelen voor stadsvogels en boerenlandvogels buiten Natura 2000-gebieden. Ook voor deze soorten zijn er herstelverplichtingen. Wij verzoeken om landelijke doelen ook voor deze vogelsoorten en alle andere beschermde dier- en plantensoorten vast te stellen.

3. Onvoldoende onzekerheidsmarge

Het hanteren van het strikt noodzakelijke als doel, zonder marge voor onzekerheden in uitvoering en ecologische condities, maakt dat het niet halen van een doel automatisch leidt tot het niet behalen van de gunstige staat van instandhouding. Daarmee is het juridisch en ecologisch kwetsbaar beleid. Door doelen iets hoger te stellen dan het strikt noodzakelijke wordt ruimte gecreëerd voor tegenvallers én flexibiliteit bij gebiedsgerichte afwegingen. Wij verzoeken u om in de definitieve vaststelling van de doelen structureel een ecologische onzekerheidsmarge in te bouwen, zodat het beleid juridisch robuuster en ecologisch effectiever wordt.

4. Onvoldoende aansluiting op de Natuurherstelverordening

Wij adviseren om alle landelijke doelen nauw(er) aan te laten sluiten bij de doelen en termijnen die als resultaatsverplichtingen zijn opgenomen in de Natuurherstelverordening. Wij verzoeken u de voorgestelde doelen voor habitattypen in lijn te brengen met de verplichtingen uit de Natuurherstelverordening door minimaal de volledige benodigde referentieoppervlakte als uitgangspunt te hanteren. Wij verzoeken u daarnaast om zo spoedig mogelijk onderzoek uit te zetten om de herstelopgave voor de habitats van alle vogelsoorten en alle andere beschermde soorten te laten kwantificeren door de onderzoeksinstellingen, zodat de resultaten daarvan kunnen worden meegenomen in het nationale herstelplan.

5. Bereiken van doelen vereist uitbreiding van het natuurnetwerk

Het vaststellen van de nieuwe landelijke doelen heeft volgens de toelichtende notitie geen directe consequenties voor het Natura 2000 netwerk in Nederland, maar zij zijn wel

richting—gevend voor de maatregelen die nodig zijn om deze doelen te bereiken. Gelet op het feit dat de herstelopgave zeer groot is (ruim de helft van de soorten en het leeuwendeel van de habitat—typen in Nederland bevindt zich in een ongunstige staat van instandhouding) en het realiseren van deze opgave zwaar leunt op het Natura 2000 netwerk, is het zaak om dat netwerk robuuster te maken. Wij verzoeken u daarom om vaart te maken met het afronden van het natuurnetwerk Nederland en het aanwijzen van kwalificerende belangrijke vogelgebieden als nieuwe Vogelrichtlijngebieden, o.a. voor weidevogels als de grutto in het landelijk gebied en zee- en kustvogels op de Noordzee. Dat is geen vrijblijvende keuze, omdat de Vogelrichtlijn verplicht om deze gebieden aan te wijzen als Vogelrichtlijngebieden.

6. Toekomstige aanpassing van gebiedsdoelen moet voldoen aan wettelijke vereisten

De nieuwe landelijke doelen zullen moeten worden vertaald naar de instandhoudingsdoelstellingen die gelden voor de individuele Natura 2000-gebieden in Nederland. Daarvoor zullen de aanwijzingsbesluiten gewijzigd moeten worden om bepaalde habitattypen en/of soorten toe te voegen of verwijderen en doelen te verhogen of verlagen. Wij benadrukken dat het van groot belang is om de wijziging van de aanwijzingsbesluiten voor het aanpassen van de gebiedsdoelen zorgvuldig voor te bereiden en uit te voeren op basis van gedegen ecologisch onderzoek. Daarbij moet te allen tijde worden voldaan aan de toepasselijke wettelijke vereisten, waaronder het verslechteringsverbod dat geldt voor alle Natura 2000-gebieden.

Ik dank u voor deze mogelijkheid tot inspraak op persoonlijke titel en hoop dat bovenstaande aandachtspunten worden meegenomen bij het vaststellen van de definitieve landelijke doelen en het vervolgproces.

Hidde Bult
Voorzitter VWG Bergen op Zoom
Meidoornstraat 11
4645 CK Putte